T.C.
Necmettin Erbakan Üniversiteti
Sosyal Beşeri Fakültesi
Sosyoloji Bölümü

Konya_________2020 yıl

Yurtdışı tez danışmanı Ahmet TAŞĞIN'ın, Saparov Bakytzhan Zholdıbayuly'na "6D020600-Din Bilimleri (Dintanu)" Alanında Doktora (Ph.D) Unvanını kazanmak için yazdığı doktora tezine vermiş olduğu

TEZ İNCELEME RAPORU

Tez Konusu: **Bağımsızlık Yıllarında Kazakistan Cumhuriyetinin Din alanındaki Devlet Siyaseti**

Sovyetler Birliğinin esaretinden kurtulup bağımsızlığı ilan eden Türk devletlerinden biri Kazakistan Cumhuriyetinin halkı genel olarak Müslümandır. Kazakistan Cumhuriyeti farklı fikir ve inançları kendinde barındıran bir ülkedir. Bölgedeki farklı dini inanç ve gurupların barış içinde bir arada yaşaması her kese örnek teşkil etmektedir. Vicdan özgürlüğünün başarıya ulaşmasının en temel nedeni Kazakistan Cumhuriyetinin din alanındaki yürüttüğü siyaset sayesindedir diyebiliriz. Bu açıdan baktığımızda Saparov Bakytzhan Zholdıbayuly'nın doktora tezi önemli ve aktüel konulardan birini işlemektedir. Dolayısıyla danışmanlık yapmamla ilgili teklif geldiğinde tez konusunu öğrenince hemen kabul ettim. Çünkü konu gerçekten ilgimi çekti.

Saparov Bakytzhan Zholdıbayuly'nın Doktora tezini aşağıdaki şekilde inceledim:

Araştırma konusunun değerlendirirken Kazakistan Cumhuriyetinin din alanındaki vicdan özgürlüğünü sağlama anlayışı, içeriği ve metodu izah edilmiş, bağımsız bir devlette nasıl uygulandığı anlatılmaya çalışılmıştır. Aynen bunun gibi toplumda gerçekleşen birçok modern sürecin etkisiyle meydana getirilen "Dini hizmet ve Dini Kuruluşlar ile ilgili" kanun bilimsel açıdan ele alınmış, söz konusu kanundaki vicdan özgürlüğünün uygulanması ve özelliklerindeki kavramsal çerçeve etraflıca incelenmiştir. Bilimsel araştırma sayesinde laik ve çok inançlı devletin din alanındaki siyaseti ve kurumsal temelleri etraflıca incelenip milli ruh ile dini inancın birleşimi vuzuha kavuşturulmuştur.

Araştırma konusu Kazakistan Cumhuriyetinin din alanındaki siyasetinin gelişiminin temel kuralları ile uygulamadaki özellikleri değerlendirilmiş, bağımsızlığın ilk yıllarındaki din ve devlet ilişkisinin düzeniyle ilgili konular üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra zamanın şartlarına uygun olarak küresel ve bölgesel din alanındaki uygulamalara cevap olarak Kazakistan Cumhuriyeti dini kuruluşları kayıt altına almanın önemine vurgu yapılmıştır. Son dönemlerdeki jeopolitik durumlara cevap olarak Kazakistan Cumhuriyetinin din alanındaki devlet siyasetinin 2017-2020 yıllara

Сканировано с CamScanner

ait anlayışa, milli birlik ve beraberliğe ve devleti daha da geliştirmek için yapılan çabalara değinilmiştir.

Saparov Bakytzhan Zholdıbayuly'nın hazırladığı doktora tezinin önemli yönlerinden birisi, onun günümüz Kazakistan Cumhuriyetinin devlet özelliğinin güçlendirilmesi, bölgede yaşayan farklı dini inanç mensuplarına barış ve huzur içinde yaşamaya imkan sağlayan yol haritasını göstermektedir. Bununla beraber doktora tez çalışması din bilimleri alanında görev yapanlara ve öğrencilere önemli kaynaktır, çok önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Saparov Bakytzhan Zholdıbayuly tez yazımı sırasında Kazakistan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığının tüm taleplerini yerine getirdiğinden eminim. Dolayısıyla Al-Farabi Kazak Milli Üniversitesinin tez inceleme komisyonunun Saparov Bakytzhan Zholdıbayuly'na savunma programına uygun olarak Doktora tezini Akademisyenlerden oluşan jüri önünde savunmasına izin vermelerini tavsiye ediyorum ve onun doktora unvanına layık olduğunu düşünüyorum.

Yurtdışı tez danışmanı **Prof. Dr. Ahmet TAŞĞIN**

T.C. N.E.Ü. Prof. Dr. Ahmet TAŞĞIN KONYA SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ SOSYAL - BEŞERİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

Сканировано с CamScanner

Түркия Республикасы
Кония Нежмеддин Эрбакан университеті
Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар факультеті
Әлеуметтану бөлімі

Кония, __________2020 ж.

Шетелдік диссертация жетекшісі Ахмет Ташғынның, Сапаров Бахытжан Жолдыбайұлына «6D020600-Дінтану» мамандығында PhD докторы дәрежесін алу үшін докторлық диссертацияға берген

ПІКІРІ

Диссертация тақырыбы: **Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының дін саласындағы мемлекеттік саясаты.**

Кешегі Кеңес империясының темір құрсауынан босанып, тәуелсіздік алған түркі мемлекеттерінің бірі Қазақстан Республикасының халқының басым бөлігі мұсылмандарды құрайды. Сонымен қатар, бұл мемлекет копконфессиялы ел болып есептеледі. Яғни, басқа да діни сенім мен топтардың бірге бейбітшілікте өмір сүріп жатқаны ерекше үлгі боларлықтай жағдай. Әрине бұл ар-ождан бостандығына қол жеткізудің негізгі, анықтаушы себебі Қазақстан Республикасының дін саласында жүргізіп отырған саясатының әсері деп айтуға болады. Осы тұрғыдан алып қарағанымызда Сапаров Бахытжанның диссертация тақырыбы өзекті мәселеге арналғаны дау туғызбайды. Сондықтан да маған бұл тақырыпқа жетекшілік ұсынысы келген кезде, тақырыпппен танысқанымда бірден келісімімді бердім. Себебі бұл тақырып шын мәнінде менің қызуғышылығымды оятты.

Сапаров Бахытжан диссертациясын төмендегідей бағаладым, зерттеу тақырыбының мазмұнын ашу барысында, Қазақстанның дін саласындағы ар-ождан бостандығын қамтамасыз ету түсінігі, мазмұны және әдіс-тәсілдері айқара ашылып, егемен елде қалай жүзеге асырылып жатқандары көрсетілді. Сол сияқты қоғамда болып жатқан көптеген модернизациялық процестердің әсерінен дүниеге келген «Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы» ҚР заңы дінтанулық тұрғыжан талқыланып, осы заңдағы ар-ождан бостандығын тәжірибелік іске асырудың ерекшеліктеріндегі концептуалдық бастаулар жан-жақты талдауға түскен. Осы дінтанулық тұрғыдан жүргізілген ғылыми зерттеу негізінде, зайырлы поликонфессионалды мемлекеттің дін саласындағы саясатының дүниетанымдық және институационалдық негіздері жан-жақты ашлып, ұлттық рух пен діни сенімнің ұштасуын диссертант көрсете білген.

Осы бағыттан алғанда, зерттеліп отырған мәселе Қазақстан Республикасының дін саласындағы саясатының эволюциясының негізгі қағидаттары мен іске асырылу ерекшеліктері айқындалып, тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы дін мен мемлекет ара-қатынасын заңнамалық реттеудің

Сканировано с CamScanner

ерекшеліктеріне көңіл бөлінген. Сонымен бірге заман талабына сай жаһандық және аймақтық дін саласындағы іс-қимылдарға жауап ретінде ҚР-дағы діни бірлестіктерді тіркеудің мәні мен маңызы ашылған. Соңғы кездердегі геосаяси жағдайларға жауап ретінде Қазақстан Республикасының дін саласындағы мемлекеттік саясатының 2017-2020 жылдарға арналған тұжырымдамасы және оның ұлттық бірегейлік пен мемлекетті одан әрі нығайтудағы орны көрсетілген.

Сапаров Бахытжан дайындаған диссертациясының ең маңызды қыры – оның бүгінгі Қазақстан Республикасының мемлекеттігін нығайтып, сол елде өмір сүріп жатқан әр түрлі конфессиялар өкілдеріне бейбітшілік пен ынтымақтықта өмір сүруге жағдай жасау жолдарын көрсетуінде. Сонымен қатар бұл диссертация жұмысы дінтану саласындағы қызметкерлер мен білімгерлер үшін маңызды дереккөз болып табылады, зор қолданбалы қажеттілікке ие. Докторант Сапаров Бахытжанның докторлық диссертациясы ҚР БҒМ білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті тарапынан ғылыми талаптарға сәйкес орындалған зерттеу екендігіне күмәнім жоқ. Сондықтан да докторлық диссертациясын Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университетінде комиссия мүшелері алдында қорғауға ұсынуға болады деп есептеймін. Сапаров Бахытжанды PhD доктор дәрежесін алуға әбден лайық деп ойлаймын.

Шетелдік жетекші **Профессор, доктор Ахмет Ташғын**

Сканировано с CamScanner

Республика Казахстан, город Алматы,
Двадцать четвертое августа две тысячи двадцатого года.

Я, Акимбекова Халима Аминовна, нотариус города Алматы, действующий на основании государственной лицензии № 0002601 от 29 июня 2009 года, выданной Комитетом регистрационной службы и оказания правовой помощи Министерства юстиции Республики Казахстан, свидетельствую верность перевода данного текста с турецкого языка на казахский язык.

Зарегистрировано в реестре за № 1162

Взыскано: 1473 тенге.

Нотариус ____________________

Сканировано с CamScanner